ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 17. НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 11. АВГУСТА (23. КОЛОВОЗА) 1873. ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недјељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50.; четврт ф. . 75. и За све друге земље год. ф. 8.; по год. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предплата и све наручбине шиљу се администрацији, а дописи уредништву на Цетиње.

ОПАСНО ИЗМИРЕЊЕ.

Француска, а нарочито република у Француској иде новијем опасностима на сусрет. Измирење [illegible] мање линије куће бурбонске не значи ништа друго. [illegible] да се народу француском и опет [illegible] бира републику или монархију.

Република или монархија? Око тога питања врзе се сва борба у Француској од пада Наполеонова, и ако је република одмах проглашена била. И бијаше у томе времену часова, кад су сви изгледи били за стално учвршћење републике. Тјер је томе много допринео, него што би то у опијем приликама рођени, најовијанији републиканац могао. Јер Тјер небијаше младић, кога би данашњи „практични слободњаци“ могли укорити, да се мота по идеалном свијету. Сувише, дугачка знаменита прошлост Тјерова скроз је монархична. И такав Тјер одлучно се изјавио за републику и борио се за њу као за будућу сталну форму владе у Француској. Шта значи то? Значи да је тај стари државник француски дошао до необоривог увјерења, да је једини спас Француској у републици. А његово увјерење вреди много, јер је он у својој много искушаној отачбини доживио многе промјеже и у њима имао важну важнију улогу. Он је судјеловао прије у успостављању монархије као и сада у обновљењу републике. Ово му се не може приписати у несталност, него напротив то је прави плод његовог духа, који је врло полако зрио у њему. Другијем плодом он већ неће уродити. Он умире као републиканац. И за то постаје он још значајнији, јер је он собом засвједочио, да република осваја и непристопачну досад старост, а не само нарантај млађи, који се рађа као републиканац.

Но пад Тјеров помути лијепо изгледе. Дође на чело државној управи човјек, у коме монархична већина версаљске скупштине нађе моћног коловођу. Макмахон и ако се није више показивао као врући Наполеоновац, јер је видио, да су Бонапартисте послије рата с Њемачком више немогући у Француској, он ипак није крио да је монархиста. Што и досад већ није уложио, да обнови монархију, једино је узрок што је не само монархична странка, него и сама династија била поцјепана. Сада се ова сложила. Гроф парски са цијелом фамилијом својом признао је грофа Шомбора као старјешину њихове куће и јединог представника монархичног начела у Француској. Ушљед тога наравно да ће се сложити и различне монархичне странке у једну, и из тога, као што напријед рекосмо, развија се нова опасност за ребублику у Француску. За републику настаје опасност већ по томе, што монархија добива изгледа, а за Француској по томе, што република може опет пасти. И ко није пријатељ републике, мора ће овога увјерења бити, јер нова историја Француске показала је, да су послиједњи владаоци француски врло лоше среће били, а Француска да је под њима јако несретна била. Док је Лудвиг XV. владао с Француском, и њиме су владале свакојаке жене. Мјесто воља народна, ћуд развратнијех женскиња руководила га је. И таквој слаботњи није то ипак ништа сметало, да буде сурови деспота, као што је био и Лудвиг XVI., нестални и слабоумни. Они су ускорили велику револуцију француску. А њима су овијем слична су и друга два Бурбонца, који су послије пада Наполеона I. шљедовали. Они не бијаху ни мало мањи прогонитељи слободне мисли од својијех предходника.

С обзиром дакле на тешке и велике несреће које су Бурбони [illegible] проузроковали, династија би не [illegible] Французима већ [illegible] омилити. А и ако би [illegible] изгледа да би се опет могла попети на престо врло је велико питање, хоће ли се и за кратко вријеме моћи одржати на пријестолу. Јер по[illegible]д одвратности, коју народ осјећа према Бурбонцима, они ће имати да се боре и са струјом републиканства, која је данас већ с у Француској обузела. Да се и за њеко вријеме одрже, они ће употребити сву силу, коју им монархија даје, против народа. Народ ће у томе патити. Напослиједку ће доћи, што је већ бивало у Француској — револуција, која ће наметнутога краља са срушеним престолом затрпати. А и послиједице таквога потреса јако су шкодљиве држави.

Има дакле узрока Француској, да се зебе од догађаја, који могу наступити.

Истина, попне ли се и сада Бурбонац на престо, служећи се свакеврсне власти која је на реду, узносиће нову монархију као спаситељку Француске, а републику ће сулити као недоношче „идеалиста“, које није ни било на живот. Они [illegible] да [illegible] ју, да је републику у Француској сваки пут сила оборила, као што ју је несносно насиље у живот изазвало. Но то преузносење монархије у Француској ипак неће моћи уздржати ток ствари, и ако остварење њено нове велике несреће Француској донијети могу.

Ако чланови бурбонске куће мисле, да се у интересу своје отачбине помирују, они би томе интересу најбоље одговорили, када би се са свијем одрекли престола. Најславнији Бурбонац био би гроф Шамбор, када би и он данас рекао: „Моје право, које ми народ ни онако непризнаје, жртвујем срећи Француске, жртвујем републици!“ Жртва у ствари мала, али као од претедента велика, и онда би Француска весело могла погледати у сигурну будућност. Овако док до ње дође, још ће доста јада видити.

ДОГАЂАЈИ У БОСНИ.

Прашка „Политика“ доноси овај врло разложни чланак:

„Док се у Јевропи о слободи, о праву, о образованости и човјештву пише и говори, више нег што би и требало, започиње опет свако човјечије срце продирати јаук и лелек засужњених Хришћана, тужне хришћанске раје на балканском полуотоку.

Јевропске државе подижу истина грдну ларму, кад се у Одеси, или у Румунији Чивутима нажао учини, кад им се какав, ма и не најзнатнији вред нанесе; но мањка нам ријечи, да се исчудити можемо јевропским, према израјљском роду иначе непријателски расположеним владама, да исте поред толиког јада и вапаја турски Хришћана, тужне раје, не налазе повода, да се тим вапајима хришћанским одзову, да те јаде и ужасни положај тих кукавних народа ма чиме и ма како ублаже, да томе злу, које од толико вјекова хришћанске душе у Турској душмански кињи, једанпут крај учини??

Ми смо у послиједњем броју нашег листа чланак један написали, у коме смо потанко све најновије догађаје са турским, нарочно босанским Хришћанима испричали. Словенски су Хришћани изгубили свако своје право, они су право робље, недостојан сужањ још недостојнијег господара, њих млави и тамани, њихо а добра, [illegible] куће и [illegible] и [illegible] душмани [illegible] ћанства, страшни мухамедлија! Па да ли онда имају и најмање закрића у држави својој, код земаљске владе своје?

На то је читање одговор у самом питању, кад се у један исти мах чита, да страдајућим и тужећим се Хришћанима повјереник владин одговара: „Ако од ваше тужбе против Фејим Ефендије не одустанете, онда знајте, да власт имам, да вас све потучем и у Саву побацам, а да ником о томе рачуна не дајем“. Може ли један господар тако што својој слушчади, своме најхрђавијем сужњу казати, може ли и сиђе ли највећи деспота таку самовољу показивати? Било је на свијету држава и у најстарија времена, кад је и у којима господар над робљем својим самовољан, неограничен властник био, али оваког чуда, какво сад турски господари над хришћанским робљем чине, још никад свијет запамтио није, оваке државе, каква је данас Турска, још на земљи овој није било; и цивилизована Јевропа није кадра ни у деветнајестом вијеку, ни свом моћи јевропске цивилизације томе јевропском злу једанпут крај учинити.

Жалосна је и гнусна игра јевропске дипломације, која коначно ослобођење Хришћана у Турској спречава. Дипломација је ту баш она, којој је више [illegible] до својих сопствених интереса и намјера, него ли до ослобођења и благостања хришћанских народа у Турској. Дипломација је та најжешћи непријатељ слободи словенства и словевског југа. Примјера томе дадоше најбоље Срби у Турској. Тек што се ти Срби [illegible]макоше, бјеше прва јевропска дипломација, која је скочила да са својим интригама и мрежама, тој очајничкој борби на најподмуклији начин на пут стане, и да је, ако не баш са свим угуши, а оно барем још већма отешча. Како и колико се ту један Метерних упињао, да јевропске силе за одржање стари односаја у Турској придобије! Не бјеше ли то јевропска дипломација, која не даде Грцима, да уживају сладак плод од крваво стечене слободе своје? Ко је Турску године 1854 од заслуженог распада спасао? Тако се далеко већ у непоштењу и безобразлуку пошло, да се још што и на разуман опстанак те наказе од државе, државног гроба тога у Јевропи рачунати може! Ништа ту друго није, до побједа самовоље над златном слободом.

Па кад већ тако ствари у старој Јевропи стоје, кад је већ све тако и толико иструло и изнемогло, да су господари Турске љубимци и мезимчад њеких влада постали, зашто се онда ти не брину за своју дјецу, да им бар на срамоту и на терет самих њих толика чуда и таке пороке не чине. Ако су турски варвари за одржање јевропске равнотеже неопходно нуждни, зашто се онда висока дипломација не постара барем за сретства, да достојанство своје сачува?! Али да — кад се о раји, о тој срамоти цивилизоване Јевропе ради, онда се мудра јевропска дипломација повлачи натраг, онда подмукла начином узмиче, бојећи се да се не замјери ономе, који је већ цео свијет, цијело човјечанство осрамотио, онда је она још већи роб турскоме надиши од саме његове сужањске раје?!

Зна се и то, да и инглешки и аустријски посланик у Цариград високоме надиши непрестано дошаптавају, да ће они све могуће. Дакле и савјетом и дјелом, сваком приликом учинити само да сунце владарско, да султана и његове Турке у Јевропи одрже. Питање о наслиједству престола султанова н. пр. чисто је интимно унутрашње питање Турака, а тако исто питање жељезничко а

остала питања, па ни у том сваком унутрашњем питању турском не фали у свако доба пудра и подмукла савјета и дошаптања премудрих јевропских дипломата. А кад Турци Србина у Турској притисну, кад српски јаук продире небо и облаке, кад Србин најпослије и кућу и земљу и имање и најдражије добро, што га човјек на овом свијету има, оставља и из Турске, преко далеких граница бјежи, само да живот спасе, онда се закончавају висока господа дипломате до позлаћених грла, онда не виде и не чују ништа и једва за вредно држе, да се уплећу у дјела поданика Његова Величанства султана, и да тако њихово султанско покровитељство вријеђају, — онда се баца кривица на онога, коме се само из нечовјечних шпекулација помоћи није кадро!

Либерални, пријазни и уљудни кабинет Андрашијев као да се чини, да и не зна, да и не чује, шта се на прагу аустријске државе ради, као да не зна, како се у овом часу баш, кад се у њему најспасоснији планови о падиши и Турској кују, како се у истом часу кукавни Хришћани турски гњаве и утамањују, како љуто цвиле и за помоћ вапију, како гомилама на аустријске границе пребјегавају, па аустријске намјеснике Богом живијем заклињу, да им помогну, да им бар живот од варварских, нечовјечних Турака спасу! Опкладили би се животом својим да се ни стотинити дио оног у „црвеној књизи“ не налази о Хришћанима и догађајима у Турској, што се налази о Чивутима у Румунији!! И то је заиста најжалосније, тиме нас јади Хришћана у Турској још већма расцвјељују и поражавају!

Па и човјекољубива, либерална јевропска журналистика! какву нам пламениту слику пружа она у томе правцу? Какву вику не подиже она, кад се ма гдје ђаци на каквој процесији овако или онако понашају? Фулминантни уводни чланци вете и грме онда против страшног нереда, против атака на слободу савјести и права!! А о силецијском животињском мрцварењу у Турској о том се не зна ништа, о томе и оно, што се зна прикрива се, о томе влада општа султанска тишина, о томе се силом заборавља оно, што срце човјечије заборављати не да, па то се још ни капце мастила потрошило није, а камо, да се досада већ по сто пута пера зарезају!

Стид и срам за оне, који су криви томе!

Нико не може о томе посумњати, да би високоученом и благородном господину министру иностраних послова у Аустро-Угарској врло лако било, да у споразумљењу са осталим јевропским кабинетима томе скандалу у Турској крај учини. Та Аустрија је најбољи и најприснији пријатељ портин, њезин савезник из предања — па једна једина озбиљна ријеч аустријских дипломата могла би чуда починити. Но ријеч се та још не изговорује, — јер српска раја није мађарска раја, то су само обични Славени, којих на жалост и онако много на свијету има. Па кога ће онда и те племените господе да заболе, да у срце пирне ако се томе коме славенском огранку и оно мало свежа живота укине. Њемачко-мађарска је журналистика баш сад моћан фактор у Аустро-Угарској, она прописује својим министрима политичке правце, и они је више нег што треба штују. Како би снажно упливисала једна само озбиљна мина аустро-угарске дипломације на догађаје у Турској! Та само једно „quos ego“ учинило би у маху крај свему варварству у Турској! Али да! Па што то? „Та то је словенско робље, та то је већином јадна српска раја, — па зар и Аустро-угарска да се за то заузимље? Вала, док је једног човјека, кога чак персијско-турски ордени обасипљу, и који је сад у истини обе државне половине у Аустро-Уаарској опкорачио, — вала за то доба барем тога бити неће!“ — Тако се по свој прилици мисли о најновијим жалосним догађајима са хришћанима у Турској, у спољашњем кабинету аустро-угарском.

Ми пак тврдимо, да таке владе и така журналистика немају права, да се изображеним, просвећеним и уопште човјечанским зову. Ми их држимо за горе мучитеље и крвопијице, него саме варварске Турке.“

БОСАНСКА СПОМЕНИЦА.

Саоштавамо овдје споменицу, о којој смо у прошлом броју имали телеграм из Беча, да су је браћа из Босне, те пребјегоше у Аустрију, предали аустријском цару и заступницима великијех сила:

„Становници хришћански из Ст. Градишке у Босни, који су због опасности живота свога принуђени били, своје куће и породице оставити, и у сусједну земљу Њег. Величанства цара аустријског пребјећи, као и они, који су доцније принуђени били, у истој земљи уточишта тражити, видећи, да претставник високе портине владе у Сарајеву, босански валија Мустафа Асим-паша, дошав поводом нашега бјегства у Бањулуку и Градишку, не само да није нас од зла пребјегле Хришћане у заштиту узео противу насиља и зулума Турака и турских власника, противу којих смо се и њему и великом везиру и самом Његов. Величанству Султану од три године дана безуспјешно жалили и тужили, него је своме дјеловању правац дао, које на нама учињена насиља освештава, страдајуће и од зла бјежеће бунтовницима оглашује и нама јасно показује, да нам без помоћи хришћанских сила одбране, повратка и заштите нема, — приморани високом двору Њег. Величанства цара аустријског, и путем сусједне хришћанске велесиле, такођер и осталим велесилама под заштиту притећи, усуђујемо се о положају Хришћана у Босни, о нашем страдању и о нашој жељи сљедећу споменицу најсмјерније поднијети.

Прије свега дужни смо примјетити, да као што нам није намјера и тежња ичим вријеђати свезе подаништва и вјерности, којима нас је судбина привезала отоманском царству и Њег. Величанству Султану, тако да нам се ни замјерити не може, што у нашој нужди и неволи, у нашем очајном стању притичемо заштити и посредовању сусједног, а преко њега и осталих дворова.

Ми томе наслона налазимо у самим постојећим и међународним уговорима и догађајима.

За вријеме кримскога рата, и без обзира на повод и извор његов, биле су од јевропских велесила као главне цељи повољнога мира истакнуте цјелокупност отоманске царевине и осигурање положаја у њој. У савезном уговору између Аустрије, Француске и Инглешке, 8. Августа 1854 углављеном, био је као четврта тачка гаранције означен: „Положај Хришћана у Турској“, што је потврђено и у уговору од 8. Декембра исте године. Кад су преговори вођени о миру аустријски министар гроф Буол био је, који је 26. Марта 1855 наваљивао да се та четврта тачка о судбини Хришћана у Турској у претрес узме. У десетој конференцијалној сједници о миру било је и то закључено, да четврта тачка о „положају Хришћана“ дође на прво мјесто. У самом предлогу аустријском, у тако званом „ултиматуму“ мјесто за Хришћане гласило је овако: „Слободе (les immunitées) подајничке раје, гортине најсвечаније ће се освештати (consacrées) без повреде независности и достојанства круне Султанове“. Резултат савјетовања аустријског, француског и инглешког посланика о Хришћанима у течају Декембра 1855 под предсједништвом великог везира Али-паше био је „Хат-хумајум“ од 6/18. Февруара 1856 у коме Њег. Величанство Султан као властитом вољом потврђује и утврђује сва јемства која су хатишерифом од 2. Новембра 1839 свима поданицима царевине без разлике сталежа и вјерозакона дате за осигурање личности, имања и части, и тиме је истина „осигурање положаја Хришћана“ престало бити особена тачка париског уговора од г. 1857, али „Хат-хумајум“ од 16/18. Февруара 1865 саопштен силама париског уговора знања ради, и премда у IX. чл. париског уговора изрично стоји: „да се разуми је, да то саопштење (Хат-хумајума) реченим силама ни на који начин неда право интервенцији“ — ипак нема сумње, да уговарајућим хришћанским силама по самој цељи и намјери париског уговора припада извјесно право заштите Хришћана, као што то свједочи и говор оданашњег инглешког министра Палмрстона у инглешком парламенту од 6. Маја 1856 у коме је овај опима, који су замјерали, што „Хат-хумајум“ није париском уговору прикључен, и што IX. чл. интервенцију управо искључује, основани примјетио: „да париски уговор самим спомињањем фермана садржај овога ставља под морално јемство уговарајућих сила, и да овима по томе припада право да интервенцију и представке чине, да се заиста постигне цељ, која се четвртом тачком гаранције постићи смјерала“.

Осим тога висока порта приступила је бечком протоколу од 1. Февруара и париским примиритељним преговорима, која оба списа садржавају у себи четврту тачку гаранцију, која говори о положају Хришћана у Турској, и које су списе

ПОДЛИСТАК.

МАЈЧИН СПОМЕН.

(Продужење.)

XI.

Тако је френолог с великом рјечитошћу говорио даље, а поштована публика слушаше га сома побожно. За тијем изиђе изван, а послије некоколико минута опет дође и донесе једно сандуче и извади из њега неколико френолошких глава од порцулана и пред сваку метне јечу књижицу. „С овом књигом и главом, рече, можете у неколико и сами познати тајну ове нове науке.“ Са свијех страна с радозналошћу узеше те главе, а Френолог одмах даде свакоме и књижицу и каже цијену. Не падоше ни куд ни камо, него платише. Френолог стрпа новце задовољно и оде обећавши, да ће сутра држати предавање о још занимљивијој и корисијој науци, о мнемотехници, наука о памтењу, помоћу које се може запамтити за вазда свако име, број и догађај.

Слушаоци разговараху се међу собом још неко вријеме о том чудном човјеку и његовој науци па се онда разиђу. Френолог је то и чекао, па по том опет дошао у дворану, да вечера. Угледав Хенрика пређе његовом столу.

„Допустите, да вам се представим. Ја сам др Јоб Синс, човјек, који људима чита из лубање оно, што им нихово лице казује, и као вјештак, наравно, исговорим све, него нешто мудро и прећутим.“ „Ако се неварам г. докторе, на смјешни се Хенрик, ја сам вас прије двије године у резиденцији познао под другијем именом и као новинара.

„Јесте, потврди доктор. Тада сам се звао Кирил Крајцер, и под тијем именом хтио сам тада да напишем више књига. Па пошто сам се књижевности оставио, узео сам и име друго. Мени је мила та промјена. Под свакијем именом дочека се неке неповољности, а човјеку, који много и брзо живи, истрца се име као и капут, за то му је ново име добродошло, као и нов капут. Но смијем ли запитати, како ме ви познајете?

„Видио сам вас у радионици мога пријатеља, кипоресца Вилибалда. Хтјели сте тада писати о вјештини и полазилисте све радионице.

„То је била рђава спекулација, упадне доктор у ријеч. И вјештацима у престоници иде посао врло рђаво, а камо ли, да се с каквом коришћу о њима пише. Нема ништа од вјештине, —

„Данас сте Френолог и мнемотехник?

„Ја сам што према захтјевима времена бити морам. Био сам свашта, нијесам ништа и опет ћу нешто бити. Видите ја сам са свијем искрен, јер сам увјерен да сте човјек поштен, и да ми нећете бити конкурент. Сад сам Френолог, али и то ми је већ додијало, и ако се с тијем тек неколико мјесеци бавим. Па сада имам нов план. Хоћу да се латим фотографије, да купим једна велика кола, као што имају они од менажерије, па да идем од села до села, од куће до куће и свакога кога год ухватим, да фотографишем за пет гроша, за три, за два, па и за грош. Наравно, за ту цијељ треба ми новаца. И хтио сам расписати акције, но у добри час чух, да је један пријатељ мој добио једно велико нашљедство па сад идем к њему. Он ће ми новаца дати, а можда ће са мном заједно поћи. Знате ли ми казати, колико има одавде до Штајнтала?

„До Штајнтала? А што ћете тамо?

„Ту је мој пријатељ.

„Да није Рајнхолд От?

„Јест. Познајете ли га?

Хенрик не одговори. Крв му удари у главу, јер је осјетио велико понижење. Рајнхолд, кога је он толико поштовао, да се дружи са сваквом пропалицом и скитачином па сувише још, да му узме сестру, и њу да уведе у онаква друштва! То га је страшно потресло.

„Познаје те ли Ота? запита опет доктор. Је ли истина, да је сада богат?

Хенрик устане. „Нашљедно није ништа, а ни он није више у Штајнталу. За то можете слободно и пећи тамо, г. докторе“. Тако рече, поклони се и оде. Доктор бијаше мало изненађен таквијем понашањем свога новог познаника, али није дуго о томе мислио, јер је имао о чему другом мислити. „Кад мој Рајнхолд нема новаца, онда ми није стало ће био да био! „промрмља френолог.

XIV.

Сутра зором кренуо је Хенрик даље. Минулу ноћ није скоро ништа спавао. Зато је у ко-

порти пуномоћници потписали и тиме порту према дотичним хришћанским силама у томе погледу обвезали.

Има примјера, да је још у вријеме прије париског уговора од г. 1856 — кад „Хатишериф“ од 2. Новембра 1839 није као „Хат-хумајум“ од 6/18. Фебруара 1856 хришћанским силама у свезаној форми саопштен био — поводом погубљења њеког потурчењака због повратка у хришћанство, Султан на енергичну представку дипломације увјерење дао, да се у будуће нико због вјере своје гонити неће, а и сам ферман од Фебруара 1854 који пред судом рају са Мусломанима изравњава, подобним је поводом издат.

Нема по томе сумње, да страдајући Хришћани у Турској имају пута у случајевима опасности хришћанским, париски уговор гарантујућим велесилама притећи а ове да у име хришћанства и човјечности имају морално право и позив, и ако не путем формалне интервенције, оно путем савјета и добрих услуга страдајућим Хришћанима на помоћи бити.

То су разлози што нас побуђују и храбре, да се у очајном нашем стању за дипломатску, моралну помоћ обратимо у првом реду сусједној велесили. које властити трговински, народно-привредни и у опште политични интереси изискују, да у Босни и на граници државе влада на задовољству и сигурности Хришћана основани мир и ред; а путем исте да и осталим хришћанским велесилама притекнемо. (Наставиће се.)

ДОПИСИ.

КОТОР, 6. Августа. — И ако је већ доста говора било у овом уваженом листу о нашим општинским изборима, ипак ми допустите, да још коју речем, јер је то нужно, пошто противници наши још неће да ее разлогу и правичности приклоне. Знам, да је врло тешко нашијем противницима, што наша ствар налази заштитника у вашем листу, кога ми обгрљавамо исто као да је искључиво наш, а можда има и иначе премудри, који ће рећи: на што толико писати о тим безпослицама? али ти не знају шта зборе, јер је општина прво и најважније поље, на коме је дужан свјестан грађанин да ради, а та дужност у толико је већа, у колико му непријатељи пријете, да га потисну с њега, те доведу у опасност не само његове општинске интересе, него чак и име народно. Из тијех разлога дакле ја ћу да саопштим свијету, шта се код нас догађа и по свршенијем изборима.

Избори су. као што вам је познато, свршени у најбољем реду од наше народне странке и изабрали су 36 поштених лица, која ће исту општину претстављати. Противна странка, и ако је увјерена, да је с наше стране законито поступано. и да је она остала у мањини само за то, што другчије није никако ни могућно, ипак устаје с којекаквим измишљотинама и безобразним протестима, не би ли само свршене изборе уништила, па су ти уди противници још толико занешени, да се и њеком успјеху надају. јер је њихов прчањски вођа писао и разаслао сијасет писама многим познатим садруговима, па и високој влади у Задар и у Беч. Одавде су му ишле непрестано њеке грдне депутације, да примају од њега напутке и скупљали су овијех дана потписе од куских и репатих. само да их је што већи број. На и сами увиђају већ, да им је посао кукаван, јер међу свима потписаним једва има њеколико што приличи људима и многи умни и поштени католици нехтједоше се потписати, па ни попови њихови, осим каноника Фортиа и Дум Јоза из Шкаљара, па ни поштовани г. г. чиновници, осим познатога Балда — Дендера и још два три њему слична. Те потписе придружили су њекој глупој протести, те су је подигли поглавито против садањег општинског начелника г. Бјеладиновића, кога лично мрзе њеки себичњаци а остале за собом воде. Колико ваља презирати оне, толико морамо жалити ове људе, те се дадоше завести и потсмјеху свијета извргли.

Кажу ми, да су се међу оне противнике наше потписали и наша три однадника. Први је Славио де Петовић, доста добро међу нама познат својом прошлошћу. Он је непријатељима нашим посветио своју „високоученост“, коју је стекао у своме седмогодишњем домаћем заточењу. Да им је користан! Други је Шпиро А. Јововић, који је познат, као осветљивац, охол и славољубив. Он је већ у више прилика радио против свога народа, па је подупирао и друштво Св. Ђорђа, само да обори заслужно „Јединство“. Трећи је Јевто Милић. добро познат по томе, што га ниђе није у братском колу. Њега одбацише и сами родитељи његови и његов рођени брат. И ако се не радо личности дотичемо, ово смо морали рећи о тим красним Србима, да виде наши противници, колико жалимо за њима, и какве су нам дичне синове протели. Колико су нама користили, толико и њима од користи били, да Бог да!

Још да спомепем и онај Жбутегин протест, те га и ви у прошлом броју изнесосте за увеселење вашим читаоцима. и за већу срамоту протестиије Ферда. Тај протест написао је прчањски начелник и разаслао га њеким општинама, да га обнародују, по општине су по свој прилици што друго учиниле с њим. Протест је тај управљен једино против нашега начелника г. Бјеладиновића, кога г. Фердо Жбутега крвнички мрзи и лудо се многима зафалио. да ће му се осветити макар половину свога имања потрошио. То није ништа, боље би било да потроши цијело имање своје, па би му се онда баш осветио, јер би г. Бјеладиновић од жалости захвалио се на начелништву. Ове ствари, и колико су будаласте. све јасније показују. шта је наше противнике изазвало против нас. Они неводе никакву начелну борбу. и они неиду за тим, да се дочепају власти тобоже за то, што садања општинска управа неваља, па би они општинске интересе боље унапређивали, него ту игра главну улогу лична мржња појединијех, који су за собом повели оне људе просте и незналице. Срамотно је за њих, што се на овај начин они титрају са општим стварима, али претајити неможемо, да би од туда и рђави послједица могло бити, ако се брзо неопамете, јер својим поступањем они драже поштене људе, па би могло доћи до свачега, а за њих њеке до најгорега. Но разборитост нашијех људи умјеће одржати и даље свуда ред и мир, а и сама влада без сумње је увидила већ кукавштину нашијех противника, па ће учинити свему крај својом праведном одлуком. Увјеренисмо, да она неће изазивати незадовољство цијелога овог народа за љубав Жбутегине дружине, до које јој није ни стало.

Из БОКЕ КОТОРСКЕ, 8. Августа. — Видио сам у прошлом броју велецјењеног листа вашег, да вам је њеко послао протест, који је општина прчањска или правије рећи г. Фердо Шбутега разаслао њекијем општинама, да га исте народу обзнане. Вриједно је дакле да вам и ја саопштим, шта је једна општина одговорила на онај неумјесни и сакати протест. Ево тога одговора:

„Поштованом управитељству опћине прчањске,

на Прчањ.

Уз повратак приклопљеног списа праћеног нам поштованим вашим дописом од 7. Коловоза Бр. 303, достављамо вам сљедеће примјетбе:

1. Спис, потписан од начелника и присједника прчањске општине, нема смисла, јер неспада у дјелокруг управитељства вашег;

2. Да протестује против избора једне општине и да исте уништава, то право припада само политичној влади и друго одбору мањине, а никако управитељству других опћина.

На да се с таквим протестом истакла и каква друга особа баш као предсједник одбора мањине, ми ипак неби могли примити тај протест из узрока што је управљен на цио народ бокешки и црногорски, који ни најмање и ни у каквом додиру с изборима которским не стоји. изим једини опћинара из Грби и њеких други из околних мјеста права имајућих особа; особито народ црногорски припада са свијем другој држави. На да узмемо, да би такав протест и примљен био, не само од једне, него од више опћина, то и опет неби имало никакве важности, када би се избори законитијем путем обавили, као што су которски.

Из свега дакле наведеног види нам се, да је вашим дописом овладао дух не правичности и братства, него дух одвратности и себичности спрам својих сусједа и јогунство према закону изазивајући на метеж и раздор једнокрвну браћу.

С разлога тога дакле није се могао вам протест, послати нама, с препоруком изнијети на јавно

лима заспао и почео најслађе снијевати. Чинило му се, да је у престоници у оној истој својој соби, која је сад пуна кипова, те га гледају као живи, а међу њима Вилибалд са длетом у руци; око њега много ђеце, што мраморне плоче ваљају. У томе угледа и добру Марију. Хтједе к њој притрчати, али један од дјеце оне наваља му највећу плочу мрамора на прса, и он стењаше, и хтједе се ослободити, кад га Вилибалд по имену викне. Хенрик отвори очи и угледа свога пријатеља, али очима невјероваше, јер му се чињаше да је још сан, и ако се обојица, сишав с кола, жељно загрлише. Но још више учини му се да снијева, када и друга кола стадоше и Хедвига, његова сестра сиђе доље и потрчи му с раширенијем рукама око врата.

„Је ли могућно? Јеси ли ти сестро, или ја снијевам!

„Она је Хенриче, ја ти је доводим на траг“, одговори Вилибалд.

Те ријечи га освјестише.

„Ма разјасни ми овај изненадни, радосни догађај! рече Хенрик, и весело загрли сестру и пријатеља.

„Окренимо најприје и твоја кола кући, па ћу ти све објаснити.

За колима пође и Хедвига напријед а Вилибалд заостане с Хенриком мало по даље.

„Сирото дијете, како јој тешко мора бити сада, када зна да о њој говоримо, рече Вилибалд, па кад је видио, да је Хедвига већ толико измакла, да их неможе чути, настави: „Ја сам радио, као што сам ти писао, већ њеколико мјесеци у двору грофа Галтона. Прије њеколике дана свршио сам мој посао и стеко сам толико. да сад могу мало починут или баш и пут у Италију предузети. Гроф Галтон израдио ми је у то име и једну помоћ. Но прије него што на пут кренем, хтио сам да се још с тобом видим и да израдим надгробни споменик мајци твојој, као што ти обећах. Јуче кренух и дођох у једну варошицу на конак, — њеколико миља одавде. Да ти не дођем с празнијем рукама, сједох у вече у моју собу и нацртам споменик какав ћу израдити. Де ми је слика потпунија нацртам и зид што је око гробља и шуму, као што ми је још у памети остала а на споменик напишем име твоје матере. За тијем се замислит јако, гледајући ту слику, јер, ти знаш, и ја сам твоју мајку веома љубио и поштовао. Из тијех мисли наједан пут ме пробуди долазак њекијех странијех у собу која је до моје била, и само нас једна врата, истина закључана, али стара растављаху. По гласу сам одмах познао, да су то двоје чељади, једно мушко, једно женско. Испочетка необраћах им ни мало пажње, али разговор њихов постајаше све живљи и ја се примакох вратима да боље чујем. И чух човјека, ђе брзијем корацима ходаше по соби и говораше о потреби живота, исијеваше идеалисте, које презиру средства за подмирење онијех потреба. Такве идалисте су будале. које раде о несрећи својој и другијех. А занешене ђевојке, са романскијем идејама у глави, без појма о условима за живот још су најгоре од тијех идеалиста. Ту преднику прекидаше често плач и јецање оне женскиње, и из свега ја се увјерих, да то није муж и жена, него човјек с ђевојком коју је он родитељима њеним одвео. И она је нешто говорила, али кроз плач, те немогах разумјети; само чух име, које је узбуђено изговарало: „Рајнхолде, Рајнхолде! „То име није обично, и ја познавах, само једнога Рајнхолда, о коме си ми ти више пута писао. Знао сам, из твојијех писама. шта се у последње вријеме у твоме мјесту догађало. за то и нехотице помислим. да то није збиља Рајнхолд Ог, а она ђевојка Хедвига или Фаница? Настаде тишина, а затијем Рајнхолд почне тепати својој сапутници: „мој анђеле драга моја!“ и т. д. и позиваше је нежно да почину.“

Хенрик погледа свога пријатеља узбуђено на те ријечи, по Вилибалд га умири: „Не мисли ништа зло, пријатељу. Из пребацивања Рајнхолдови дознао сам, да га је Хедвига цијелога пута, од како је с њим побјегла, гонила од себе и ја ти доводим сестру каква је и била, само још паметнију и разборитију. На оне ријечи Рајнхолдове, она је скочила и дрхтећим гласом повикала: изван, несретни комедијашу! Рајнхолд се на то пријетећи продере: „Хедвиго! Хедвиго!“ а ја чувши то име, нијесам се више уздржати могао. провалим врата и ступим у собу њихову. Хедвига. као да је разумјела, да сам њој у помоћ дошао, притрчи к мени и одахне као спашена. Ја је ухватим за руку и она ми то допушти. Рајнхолд ме гледаше и онда изазивајући проговори: „Ко сте ви, господине? Шта хоћете? Ко вам је дао то право?“ (Продужиће се.)

протјерше с нама повраћајући вам га, желимо, да буде свијем тко Арнјеви сјеси“. —

Само је одговорила једна општина на послати протест прчањске општине, или боље рећи Кутегин. Не знамо јесу ли и друге општине, које га добиле, у истом смислу одговориле, али су просто забациле, али толико смо увјерени, да Кутега ни од једне повољни одговор добио ни-. Одговор је овај са свијем умјстан и јасан Кутега, ако већ са свијем страшћу заслијепљен и није, моћи ће увидити, да му је свака мука узудна. А и најпаметније би учинио, да се окане ћорава посла, да не сије раздор међу браћом, да не заводи просто свијет којечим и којекакви-ем обманама, јер напошљедку нека се сјети вариме пословице: „Ко вјетар сије буру ће жњети“.

БАР, 4. Августа. — Не могу пропуштити, да вам не јавим за један догађај који се овијех дана овдје догодио и свакога преко мјере изненадио, и ако се слични појави сваки дан у Турској догађају.

Овдје је живио један мирни и поштени католик Мато Лујичевић, у кући једнога Турчина из Скадра. Још прије десет година изгори та кућа и све што је у њој било Матовога. Турчин обрави кућу и Мато остане и даље у њој под кирију. Сад наједан пут дође речени Турчин из Скадра, газда од куће, и убије Мата на мјесту без икаква повода. То је било на сред пазара, пред толико људи, и Турчин, извршивши убиство, врати се мирно у Скадар. Нити се овдашња власт макла за њим, нити га је Скадарска не ухапсила, него ни упитала, шта учини и зашто уби човјека на правди Бога? Нема Баранина ни Скадранина, који би знао, због чега ово би, јер Мато доиста ништа криво учинио није ономе Турчину. Што је кућа изгорила, за то Мато није крив, јер је и сам сиромах са свијем пострадао због тога, па осим тога, то је било још прије десет година. Но напошљедку, да је и било чега међу њима, зар је то по закону, да сами судимо? На се то догађа још у главне градове, на очи власти. То вам је ето сигуност нашега живота под турским законом. На то се необрће наш Шефкет паша, него сваки дан здраве праве Хришћане и Турке гони и затвара, који неће да се његовој самовољи покоравају. Није ... ни мало чудо, што је данас сва Арбанија узаврјела и што би сваки час на најмањи повод до крвопролића могло доћи.

ЦЕТИЊЕ, 11. Августа. — Скоро из свију крајева Црне Горе добијамо врло немиле гласове о овогодишњим усјевима. Припека и необична суша, какву ни најстарији људи непамте, и која још једнако траје, све је сажегла; рода никаква нема и врло мучна година наступа за народ. У овој ненадној невољи једино влада може помоћи, и она ће се без сумње постарати за потребна средства, да народ што неосјетније поднесе ову оскудицу.

Из Црмнице нам јављају, да су тамо и виногради са свијем без рода, а напротив досад се сваке године црмничко вино у знатној количини извозило. Ни у љешанском округу неће ове године бити вина.

НОВОСТИ.

ТУРСКА. — У Цариграду су учињене необично велике припреме за сјајни дочек Шаха персијског, који је тамо већ приспио.

Султан је саставио војнички савјет за преустројство турске војске. Чланови су му: Абдул Карим паша, бивши ратни министар, Дервиш паша, Али Риза паша, Изед паша и Абди паша.

Порта је наручила у крупово тополивници 300 топова различне валичине, који ће коштати 9 милиона фиорина.

Орган инглешкога посланика у Цариграду препоручује живо искрено споразумлење порте са Персијом. С ова два савезника нада се Инглешка — Русију у шкрипу држати.

СРБИЈА. — Биоградски „Исток“ јавља, да ће кнез Милан 12. о. м. поћи у Беч на свјетску изложбу.

СРПСКА ВОЈВОДИНА — Судећи по гласовима из Пеште српски црквено-народни сабор као да ће се брзо сазвати. Значајно је, да пештански владини листови баш савјетују владу, да сабор што прије сазове, и то из разлога, што ни прво ни друго комесарство ништа није постигло; народ остаје сталан, а влада у све веће неприлике долази. Лијепо је и то, кад се признаје.

Мађарска влада забранила је излазење „Панчевца“ за три мјесеца. Хтјела је с тијем да разграниченој Граници одузме не устрашиви глас, али не успје, јер исто уредништво покреће нов лист „Граничар“.

ХРВАТСКА. — Најновији „Обзор“ разправља, у свом уводном чланку, питање: Можели хрватски сабор у садањим околностима с успјехом радити? И одговара „јасно и гласно“, да не може, док се непостави влада, за то се нада да ће сабор, прије него се упусти у расправљање законске основе о ревизији нагодбе обратити се на круну препонизном представком да именују бана.

АУСТРИЈА. — Бечка „Н. Фр. Бл.“ пише: „Из са свијем поуздана извора дознајемо, да је већ одлучено, да ће цар ове јесени ићи и Петроград. Ако је истина, као што увјеравају, да ће њемачки цар у Октобру доћи у Беч на свјетску изложбу, онда прије свршетка Октобра цар (аустријски) неће моћи крепути. Но са свијем је извјесно, да ће ове године посјетити рускога цара и јевропска дипломација имаће доста да се бави политичкијем значењем овога догађаја“.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Спаљивање мртваца). По Италији и Њемачкој шири се сада мисао да се мртваци спаљују. Тако је у Хамбургу састављено друштво за спаљивање мртвица, које већ има 80 чланова. У уставу тога друштва има одредба по којој сваки члан тастаментом наређује да се његово тијело пошто умре спали.

(Необичан слагач). Како се јако поштује у Јапану штампарски рад најбоље доказује један слагач у краљевској штампарији у Хагу, каквог до сада није било. То је јапански принц Макао, кога је његов владалац послао да се изучи штампарској умјетности у сваком погледу. Принц Макао ради свој посао стаком марљивошћу, да по више сати дневно пробави у штампарији слажући слова.

(Најстарије новине на свету) су без сумње „Acte populi romani diurna.“ од којих се један број из године 168 пре Христова рођења задржао. У том листу стоји од речи до речи ово написано:

„29 марта. Конзул Лицинијус врило је данас своју званичну дужност. — Силна олуја се беше данас спустила и муња је, око подне, расцепила раст у близини Велијевог брежуљка. — У једној крчми, на подножију Јанусовог брега, било је батинања, при чему је повређен угоститељ „код медведа са шлемом“. — Емил Глидинијус казнио је касапе што су га поднели власти на предлог. За новац, који је од казни ушао у касу, подигнут је храм богињи. — Банкер Ауфидијус, из банкарске радње „код цимбријске фирме“ умакао је са приличном сумом но ухваћен је, а ако не бјеше од те суме готово ништа потрошио, осудио га је претор Фонтејус да свакоме врати што је његово. Данас је разапет на крсту хајдучки буљукбаша Демифон, кога је легат Нерва ухватио. — Картагенска флота ушла је данас и остантатско пристаниште.

(Вјерно исто.) Недавно је дошао биљежник Н. из Пожуна у Беч да види изложбу и да посјети брата, но чим је дошао морао се је вратити по важну послу у Пожун. Да невуче собом лијено своје пеетанце, рускога пинча, оставио га код брата, јер је наумио за два дана вратити се опет у Беч. Због посла остаде четири дана у Пожуну, те пође пети дан истом на колодзор, кад ал ето на колодвору његова пинча. Убого живиниче касало је гладно и жедно по пруги од Беча до Пожуна те је већ једва могло дихати, како је уморено дошло.

ПРИПОСЛАНО.

ИЗЈАВА И ОДГОВОР.

Познато гласило њеколицине прекоморски довучењака талијомана, часопис „Далмата“ кога мало ко у Боки због познатог гадалука прима и чита, у своме 54. броју од 12. Јула рим. о. м. има један чланак некаквог поспика из Боке у-врђен; који је сврадио ... измишљотина против подписника и ... ове сабраће. Бијељани, до ушију ... су они звјерски са оружјем, ... н Бог зна чим учитеља Николу Михајловића ... пали и од себе отерали, и као бајати да га ... политичка власт са својом увиђавности ... му у помоћ жандаре, спасе и избави; —

Подписати за вјтер истине а у обрану ... своје, која никоме досада а још мање живи... Далматином и учитељу Михајловићу за лоншу ... жила није изјављују:

1. Да је дописник преплетену лаж у цијелом свом чланку окроњо; јер у Бијелу нема планинаца ни ајдука, вукова ни машкарцона него честити и поштени помораца, трговаца и трудољубиви земљодјелаца, од који посљедњи по један дијо ... и на ловидбу рибе улажу — нити су никада ... кад Бијела постоји ничију кућу нападали; а ... мање кућу и личност свога учитеља, шта ... они су свагда своје учитеље колико ма који ... Бокешка, љубити и поштовати знали; а ... је тако, најбоље могу освједочити два врла Бокешка свештеника Стефо Перазић и Лазар Б... цеговић, који су поњеколико година у овој ... ни достојно учитељско звање обављали, и од свакога сталежа људи најсрчаније љубљени и поштовани били. —

А што је учитељ Михајловић по наговору своје жене, недостојним дивљачким атентатом за живот овдашњег пећара Ђура Маловића због женских маленкости, којима је сав повод ... Михајловића жена дала, а не ко други, у присуству кнеза и његових предсједника кап. Тодора Злоковића и Стефа Вуковића насрну и од удараца као мртва на земљи простро и оборио с виком, да он није поп ни калуђер него човјек да се бије: то судимо, а мислимо да ће и сваки безпристрастан човјек коме мозак покварен није судити: да нема кривље ни кнез ни Бијељани него његова необлагороћена нарав без које све друге способности ума ма у којем човјеку, а нарочито једном учитељу и васпитачу нежне младости, нула су!

2. Што дописник вели о предосторожности власти политичке за изаслање жандармарије у обрану живота Михајловића, тим баш освједочава своју и његову грдобу сам ако и нехотично; јер ваља да зна дописник, коме је ваљда ... у вреће била кад је онај срамни чланак ... да је власт политичка на праведни захтјев кнезов и његових предсједника изаслала два жандара ... да одклони Бијељане који су „вазда с вечера на мору ради припреме за ноћно рибање и обављ... своје пословање, и који непомични управо ... ђеваху неуљудно дјело Михајловића; него ... стога Михајловића као преступника закона царска и убојицу и менутој власти на петрагу одведу, које је и сједило законитим путем. — Ствар дакле сједи и ухвајући у правичност пупомоћних закона државних, пошто је лекарска комисија љуто обраћеног Маловића у очи препохваљене власти политичке у Е. Новом вижитирала, да не ћете ни ви Далматовче ни сва ваша адвокатура од достојне га казни заклонити.

3. Пошто смо ствар у суштности својој против вас као јавног нападача и безочног критичара, поштеној публици на јавност изнијели, нужно је казати и то: да у Бјелу нема никакве грозе ... дњим учитељима, као што само вашем малодушију годи: јер поштени људи нијосу кадри ... морализације ни у туђем свијету а камо ... у овојој сопственој кући правити. —

Бијељани дакле молиће и то правично у ... лежне власти за примјерног и бољег учитеља, који им се из постојећим законима неће ... одказати: а са таковим као што је Михајловић имала би и сама влада пазити, да се нео... друга која општина неусрећи: јер би прије ... послије чемерни јабука с његових морални ... брати морала!

Оволико Далматовче за сада на вашој ... лажи и само вама својном блебетању, а ако будете жељни изоличе живот вашег пријатеља Михајловића, те вам добро познат није, доку... те сљедујте с вашим именом на среди, а не ... као пашче из пугла безимено лајати. Г... крију и слабе жене. Дакле у име своје и ... јих општинара ево нас:

Бијела, 6. Августа 1873.

Мијо Шеровић,
кнез.

Тодор Злоковић,
капетан.

Одговорни уредник СИМО ПОПОВИЋ

Штампано у ...